

هادی و صمد "آقا"، ده سال بعد

فرامرز شیروند

روشنگر - سه شنبه ۲ مه ۲۰۱۰

نمایش دو پرده‌ای در شش بخش ده سال از نخستین نمایش هادی خرسندی، شاعر و طنزپرداز، با پرویز صیاد، از نوابغ سینما، تئاتر و کمدی تصویری، در نقش صمد "آقا"، شخصیت نمایشی معروف و روستایی ساده‌دل عاشق، گذشته است. در این نمایش خرسندی با ترفند "تراپی" و با نسخه پیچی تلفنی با متد "دکتر هلاکویی"، صمد "آقا" را بر روی تخت "روان درمانی" خوابانده تا تغییرات حاصله در طی ده ساله گذشته، در صمد "آقا" و صمد "آقا" ها را دریابد.

نمایش در حقیقت "نمایشی برای آنها که می‌خواهند فقط بخندند و برای آنها که فقط نمی‌خواهند بخندند"، است. شکل ساختاری نمایش، همان ساختار نمایش ده سال پیش است - که با يك تك‌گویی هادی خرسندی

هوس زلزله کردیم
با یار پربروز دلی یکدله کردیم
یعنی که دوتایی هوس زلزله کردیم
گفتیم که خالیست عجب جای فلان شیخ
هم یاد ز هم‌رایی آن سلسله کردیم
پیغام بدادیم به او در وسط سکس
کای حجت الاسلام کلینکس کلینکس

آغاز و با ورود صمد "آقا" در شش صحنه تفکیک شده - با عنوان های مشخص و بخش قطعه‌ای موسیقی و با تاریخ شدن نور، ادامه می‌یابد. بنیان نمایش از نوع استندآپ کمدی دونفره است که بر گفتار و طنز استوار است؛ "هادی و صمد "آقا" در طول نمایش تماشاگر را، با شوخی‌هایی فقط برای خندانان و شوخی‌هایی عمیق و تلخ روشنفکرانه - شوخی‌هایی که لبخند را به زهرخندی مبدل میکند، شاهد قرار میدهند.

بر خلاف نمایش "دو ساعت با هادی خرسندی و صمدش"، خط داستانی "هادی و صمد "آقا"، ده سال بعد"، فاقد تضادی بین شخصیت هاست. در نمایش پیشین تماشاگر شاهد برخورد يك "روشنفکر-آکادمیسین ایرانی" با شخصیتی عامی و دهاتی، (صمد "آقا") میباشد - که حاصل آن، کمدی داستان رویارویی و تضاد بین این شخصیت‌ها بود - بنیان این نمایش، بر خلاف نمایش پیشین، بر پایه شخصیت‌ها و نه داستان بنا شده است. در این نمایش خرسندی، به شوخی، در لباس يك دکتر روانکاو می‌رود که موجب می‌شود تا تماشاگر نمایش را با جدیت برای شنیدن شوخی‌ها دنبال کند.

تماشاگران، صمد "آقا" را با پیشینه فیلم‌ها و گذشته‌اش به یاد دارند و از اینرو در رویارویی با صمد "آقا"یی که رخدادهای سه دهه تبعید را پشت سر گذاشته، تجربیات جدید و تلخی را کسب و تغییر کرده است، ناآشنايند. در طول نمایش، تلخی این تجربیات و تغییرات را صیاد و خرسندی با ظرافت، زیبایی و شیرینی زهرکینی با "شیطنت" همیشگی به تماشاگر تزریق میکنند؛ و این چنین است که تماشاگر را تا پایان نمایش با امید به تجربیات تلخ و شیرین طنز زندگی، با خنده به دنبال خود می‌کشانند.

زیباترین طنز نمایش، شوخی‌هایی است با مضامینی دو پهلو، که تماشاگر را به فرامرز خندیدن برده و در ایستگاه نخندیدن مرددانه رها میکند - بویژه نگاه که مخاطب، خود تماشاگراند. آنها گام که

باورهای خرافی - مذهبی (معجزات و چاه حکمران) دست‌آویزی می‌شوند تا "هادی و صمد آقا"، با ظرافتی زیرکانه نماشاگردان را با "حوالدوزالهیات" نیش بزنند. یا آنهنگام که بی‌هیچگونه واهمه ای "اخلاقیات ایرانی - اسلامی" فرهیختگان را به استهزاح کشیده و بی پروا وارد "قلمرو ناخوشایندها" میشوند و به نقد پوچی و کزافه گویی های ناسیونالیستی - شووینیستی می‌پردازند.

"صمد آقا" در حیطه سیاست به "عمو یوسف توده ای" مبتکر "راه پیمایی مارا تن معجزه چاه حکمران" می‌پردازد؛ به روایت "صمد آقا"، این "مارا تن" توسط "گدا علی تک پا" و برای مجازات او در به سخره گرفتن "معجزات چاه حکمران"، و با هماهنگی بقالان، صرافان و متولیان دارالخلیفه چاه به طرق گوناگون و با دوپینگ "صمد آقا" پی، بارها به نمایش گذاشته میشود. ناگفته نماند که در مسیر راه، حاجتمندان با اشتیاق و به یاری "امدادهای غیبی" چنان غافلگیرانه به "گدا علی تک پا" پانک زده و دخیل بسته که "گدا علی" را دچار شب آشفتگی میکنند.

بنظر میرسد که در دوری جستن از این شب آشفتگی است، که طیف نشریه شهروند و همکاران، احتمالاً به میمنت "سفره ابوالفضل" خواهر شیرین عبادی، به دیدن نمایش نیامدند. شکفت آور است که این "طیف" حتی "خبرنگار طرح کادی" خود که نه تنها "توده ای" نیست بلکه از "مرکز مطالعات ایرانشناسی تورنتو" بورسیه ای هم دریافت نمیکند و تابستانها چون "پناهندگان جان در خطر ایرانی!" به "ایران" هم نمیروند، را به دیدن این نمایش نفرستادند. باید معجزه ای از نوع "ضدامپریالیستی" در کار باشد!

میبایست که مشتاقانه به دیدن نمایشات "هادی و صمد آقا" رفت، در برابرشان به پا خاست و با شور و عشق از صمیم قلب برایشان هورا کشید و کف زد. باشد که در برنامه های آتی اشاره ای به افاصات استاد "رفرمیست" دانشگاه یورک تورنتو، آن "ناموافق" یا پرچم جمهوری اسلامی و شدیداً مخالف "کمپین اعتراض به استفاده از پرچم رژیم در دانشگاه یورک"، داشته باشند.

به امید دیدن همکاریهای بیشتر و بهتر هنری، شوخی‌ها و نقدهای جامعه‌شناسانه هادی خرسندی و پرویز صیاد.